

УДК 355.359

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-4-46>

А. В. Петік

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Національної академії Національної гвардії України

Є. І. Гончаров

старший викладач кафедри тактики
Національної академії Національної гвардії України

ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ОХОРОНЮВАНОВОГО ОБ'ЄКТА В РАЗІ МОЖЛИВОГО ЗАХОПЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ, НА ЯКІЙ ВІН ЗНАХОДИТЬСЯ

У статті обґрунтована актуальність теми дослідження. Наголошено на тому, що Національна гвардія України є одним із основних суб'єктів сектору безпеки і оборони держави, на який покладені завдання з оборони важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України за умов настання особливого періоду. Встановлено, що оборона об'єктів буде організовуватися і проводитися в загальній системі територіальної оборони України, і основними силами оборони є військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів Національної гвардії України.

У роботі проведений аналіз наукової та спеціальної літератури за обраним напрямом дослідження. Виділена невирішена раніше частина загальної проблеми. Наведені основи оборони важливих державних об'єктів: мета оборони, вимоги до оборони, зміст підготовки до оборони тощо. Висвітлені складники побудови оборони визначених об'єктів, зміст організації оборонного бою та підготовки сил і засобів до ведення оборони.

Представлені основні тактичні нормативи з організації оборони важливих державних об'єктів. Визначені основні групи бойового порядку підрозділу Національної гвардії України при обороні важливого державного об'єкту, їх склад та призначення. Викладена послідовність заняття оборони підрозділом з охорони важливого державного об'єкту. Вказані порядок ведення оборони важливого державного об'єкта та основні тактичні прийоми дій груп бойового порядку підрозділу при веденні оборонного бою як на дальніх підступах до об'єктів, так і поблизу них. Розглянуті питання щодо змісту та порядку прийняття рішення командира про оборону об'єкта охорони. Запропоновано варіант рішення командира про оборону важливого державного об'єкта. Висвітлені основи інженерного забезпечення оборони важливого державного об'єкта. Надані рекомендації щодо тактики дій підрозділу Національної гвардії України при веденні оборони охоронюваного об'єкта в разі можливого захоплення території, на якій він знаходиться.

Визначені перспективи проведення подальших досліджень за обраним тематичним напрямом.

Ключові слова: оборона, важливий державний об'єкт, сектор оборони, опорний пункт, бойовий порядок, наступ, маневр.

Постановка проблеми. Створення ефективною системи оборони важливих державних об'єктів та способів протистояння противнику, який переважає (чисельно, матеріально тощо). Проблематика створення стійкої оборони важливого державного об'єкта в умовах обмеженої кількості наявного особового складу підрозділів охорони та неможливості вста-

новлення реальної кількості противника, який здійснює наступальні дії, одночасного створення сприятливих умов для передчасного розгортання сил противника перед переднім краєм оборони підрозділів охорони важливого державного об'єкта. Створення системи оборони важливого державного об'єкта, яка забезпечує нанесення противнику втрат, несуч-

місних із ймовірною вигодою, отриманою від ведення наступальних дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В Україні прийнято низьку законів та підзаконних нормативних актів, які регулюють порядок організації та ведення територіальної оборони важливих державних об'єктів, до яких належать Закон України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання», Положення про порядок організації охорони Національною гвардією України ядерних установок, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження заходів щодо вдосконалення протиповітряного захисту ядерних установок, що знаходяться на території України», наказ МВС «Про затвердження Інструкції про порядок передачі важливих державних об'єктів під охорону та оборону Національній гвардії України», наказ ГШ ЗС України «Тимчасова настанова з територіальної оборони України».

У статтях А.С. Боровського приведена наближена оцінка захищеності потенційно небезпечних об'єктів та визначені структурні параметри захищеності об'єктів, які є потенційно небезпечними. У статті О.М. Загорка представлений варіант прикриття важливих державних об'єктів силами протиповітряної оборони. Ф.А. Демідчик розглядав способи охорони та оборони важливих державних об'єктів при веденні територіальної оборони України, Т.А. Сутюшев описав прогнозування розвідувально-диверсійно-небезпечних маршрутів руху противника до об'єктів охорони.

Мета статті. Головною метою статті є надання рекомендацій щодо тактики дій підрозділу НГУ при організації оборони об'єкта, який охороняється, в разі можливого захоплення території, на якій він знаходиться.

Виклад основного матеріалу. Оборона об'єкта має на меті відбиття наступу переважаючих сил противника та недопуск захоплення (руйнування) такого об'єкта. Вона організовується та ведеться в системі територіальної оборони. Оборона повинна бути стійкою, активною, здатною відбити напад противника з будь-якого напрямку [2]. Військова частина (підрозділ) повинна стійко обороняти охоронюваний об'єкт і не має права залишити його, незважаючи на перевагу противника в силах та засобах.

Підготовка до оборони об'єкта провадиться завчасно і містить у собі:

- 1) визначення побудови оборони;
- 2) організації оборони;
- 3) підготовку сил і засобів;
- 4) планування робіт з інженерного обладнання території охоронюваного об'єкта і місцевості на підступах до нього [17].

Побудова оборони включає бойовий порядок, систему опорних пунктів (позицій), вогню та інженерних загороджень. Організація оборони включає прийняття рішення, планування бойових дій, організацію керівництва та всебічного забезпечення. Підготовка сил і засобів містить у собі навчання командирів, штабів та військових частин (підрозділів) виконання бойового завдання, забезпечення їх боєприпасами, озброєнням, бойовою та іншою технікою, пальним та іншими матеріальними засобами.

Рішення про оборону охоронюваного об'єкта командир військової частини приймає під час його взяття під охорону на підставі вивчення території прилеглої місцевості, можливостей сил і засобів з урахуванням передбачених дій противника. Для вивчення місцевості у районі розташування охоронюваного об'єкта і на підступах до нього з метою визначення побудови оборони командиром військової частини проводиться рекогносцировка.

Під час рекогносцировки командир військової частини вивчає можливі напрямки наступу противника, приховані підступи до охоронюваного об'єкта, визначає вигідні рубежі дій для ведення розвідки, рубежі та місця розташування опорних пунктів (позицій) на ближніх підступах, за периметром охоронюваного об'єкта (на території охоронюваного об'єкта), систему вогню; намічає обсяг та черговість інженерних робіт, місця встановлення загороджень.

У рішенні про оборону охоронюваного об'єкта командир військової частини визначає:

- 1) задум дій; сектори оборони;
- 2) напрям зосередження основних зусиль та пункти (рубежі), від утримання яких залежить стійкість оборони;
- 3) побудову оборони військової частини (підрозділу) та порядок її інженерного обладнання;
- 4) завдання військовим частинам (підрозділам), елементам бойового порядку;
- 5) порядок підготовки сил і засобів;
- 6) головні питання взаємодії та всебічного забезпечення бою;
- 7) основи організації управління.

Одночасно визначаються основні завдання виховної роботи та її особливості.

Рішення відображається у плані охорони та оборони об'єкта так, як це показано на рис. 1

Для оборони територія охоронюваного об'єкта і прилегла до нього місцевість розбиваються на сектори, де ведеться розвідка на підступах до об'єкта (до 20 км), організується система опорних пунктів на ближніх підступах до об'єкта (до 5 км), а також опорні пункти (позиції) для варт за периметром охоронюваного об'єкта на відстані 350–500 метрів та на його території [5]. Розвідка проводиться у цьому випадку безпосередньо на підступах до охоронюваного об'єкта. Така ж система оборони організується і на охоронюваних об'єктах підрозділами охорони.

Розвідка та стримуючі дії на дальніх підступах (до 20 км) провадяться розвідувальною групою силою до роти, за необхідності вона може посилюватися інженерно-саперними та хімічними підрозділами. Від розвідувальної групи висилаються розвідувальні дозори, пости спостереження, які виконують завдання спостереження, оглядом місцевості, засадами та боєм, рухаючись від рубежу до рубежу на автомобілях (БТР) та іншими засобами.

Для проведення розвідки у секторі оборони на другорядних напрямках від військової частини (підрозділу) можуть висилатися

дозорні відділення. Дозорне відділення виконує завдання на бронетранспортері (автомобілі) або пішим порядком, а взимку на лижах. Воно рухається від одного зручного для спостереження пункту до іншого, ретельно оглядаючи місцевість та предмети.

Основа оборони об'єкта становлять опорні пункти на ближніх підступах з організованою в них системою вогню, пов'язаною з інженерними загородженнями.

Залежно від характеру місцевості рота обороняє опорний пункт до 1500 м по фронту та 1000 м у глибину, взвод – до 400 м по фронту та до 300 м у глибину. Проміжки між ротними опорними пунктами можуть бути до 1500 м, а між опорними пунктами взводів – до 300 м. Вони повинні перебувати під безперервним спостереженням, прострілюватися фланговим та перехресним вогнем, прикриватися загородженнями.

Система опорних пунктів (позицій) варт створюється на вигідних ділянках місцевості, що прилягають до забороненої зони об'єкта, на найбільш імовірних напрямках руху противника. Розміри опорних пунктів (позицій) визначаються залежно від чисельності варт. Для чатових у забороненій зоні, біля КПП і режимних будівель облаштовуються одиночні окопи – укриття [8].

Рис. 1. Рішення на оборону важливого державного об'єкта (варіант)

Бойовий порядок військової частини (підрозділу, варті) під час оборони охоронюваного об'єкта складається з розвідувальної групи, групи прикриття, групи охорони та резерву. У разі наявності сил і засобів може створюватися вогнева група та рухомий загін загорождення.

Група прикриття складається з підрозділів, не зайнятих на бойовій службі. Вона призначена для відбиття наступу противника на ближніх підступах до охоронюваного об'єкта. До неї можуть додаватися інженерно-саперні підрозділи. Група охорони включає варті і призначена для охорони та оборони охоронюваного об'єкта, відбиття (знищення) противника, який прорвався через опорні пункти групи прикриття. Резерв призначається для посилення груп прикриття та охорони, а також для вирішення завдань, що раптово виникають.

Інженерне обладнання місцевості для оборони охоронюваного об'єкта організується з метою створення сприятливих умов для ефективного застосування усіх вогневих засобів і підвищення стійкості оборони під час відбиття нападу на охоронюваний об'єкт переважаючих сил противника, а також захисту військ від зброї масового знищення. Основу інженерного обладнання місцевості у секторах, на ближніх підступах до охоронюваного об'єкта, за периметром та на його території становлять фортифікаційні споруди. Перед переднім краєм опорних пунктів (позицій) на ближніх підступах до охоронюваного об'єкта (у забороненій зоні) та у проміжках між ними створюються інженерні та мінно-вибухові загорождення.

Завчасно (у мирний час) проводиться:

- 1) інженерна розвідка місцевості;
- 2) зведення сховищ для особового складу варт, командних пунктів і резервів військових частин;
- 3) обладнання окопів – укрить для чатових за периметром через 350–500 м, біля КПП і режимних будівель.

З метою оборони охоронюваного об'єкта з початком ведення бойових дій проводяться:

- 1) розвідка у секторах оборони;
- 2) роботи з інженерного обладнання місцевості;
- 3) заходи щодо захисту від зброї масового знищення;
- 4) підтримання взаємодії з органами Служби безпеки, МВС, Цивільної оборони, а також сусідніми з'єднаннями (військовими частинами)

Збройних Сил у системі територіальної оборони [6].

Після отримання відомостей про появу противника командир військової частини (підрозділу) організовує розвідку, для чого висилає розвідувальну групу (дозорне відділення) у сектор оборони. Охорона об'єкта здійснюється за посиленням варіантом. Підрозділи, вільні від служби, перебувають у готовності до зайняття опорних пунктів на ближніх підступах [16]. Командир розвідувальної групи (дозорного відділення) у разі виявлення противника негайно доповідає командирі військової частини (підрозділу) та продовжує розвідку із завданням встановити:

- 1) бойовий склад противника;
- 2) належність;
- 3) боєздатність;
- 4) положення його підрозділів;
- 5) характер дій;
- 6) наміри;
- 7) місця розташування вогневих засобів;
- 8) пункти управління [18].

Послідовно займаючи вигідні рубежі місцевості, діючи із засідок та нальотами, розвідувальна група (дозорне відділення) завдає поразки противнику та стримує його просування до охоронюваного об'єкта. З відходом на позиції групи прикриття розвідувальна група (дозорне відділення) входить до складу цієї групи або виводиться в резерв. Розвідувальні групи (дозорні відділення), перед фронтом яких противника не виявлено, активізують дії, звертаючи особливу увагу на фланги, що прилягають до сектора оборони, де з'явився противник [18].

Командир військової частини, зробивши оцінку відомостей, отриманих від розвідки та з інших джерел, уточнює раніше прийняте рішення і ставить завдання підрозділам бойовим наказом чи бойовими розпорядженнями. Про такі обставини та прийняте рішення командир військової частини інформує керівника охоронюваного об'єкта (його заступника з режиму), орган Служби Безпеки України та погоджує порядок здійснення режимних заходів. Штаб уточнює порядок взаємодії з сусідніми військовими частинами Збройних Сил, воєнізованою та пожежною охороною на охоронюваному об'єкті.

Підрозділи групи прикриття висувуються та займають зазначені опорні пункти, організовують систему вогню та спостереження за противником, встановлюють зв'язок із діючими

підрозділами, що ведуть розвідку та стримуючі дії, закінчують інженерне обладнання опорних пунктів, які займають.

Начальники варт посилюють охорону об'єкта. Варти займають позиції (опорні пункти) у напрямках, де можлива загроза. Комендант комендатури уточнює питання підтримання громадського порядку на охоронюваному об'єкті, особливо порядку допуску на охоронюваний об'єкт і переміщення співробітників на його території.

Виявивши противника, що наближається, підрозділи групи прикриття підпускають його до визначеного рубежу і несподівано відкривають вогонь з усіх засобів, не допускаючи прориву противника через передній край опорних пунктів. У разі вклинення противника у бойові порядки підрозділів групи прикриття вогнем з усіх засобів зупиняють його проходження по фронту та в глибину, посилюють фланги на ділянках уклинення і завдають йому максимальних утрат.

На напрямку, де виникає загроза, командир військової частини (підрозділу) направляє резерв. Якщо противник прорвався великими силами, резерв займає рубіж у напрямку наступу противника та вогнем з усіх засобів не допускає його дальшого просування. Противник, що прорвався до охоронюваного об'єкта, знищується вогнем варт із позицій, які вони займають. Якщо противник здійснить обхід опорних пунктів групи прикриття, то командир військової частини (підрозділу) направляє резерв, щоб зайняти опорні пункти на напрямку наступу противника, а група прикриття частиною сил атакує у фланг противника, що обходить, утримуючи займаний рубіж.

У разі, коли противника, що уклинився в оборону, зупинено і успіху в наступі він не має, командир військової частини (підрозділу) силами резерву організовує та проводить контратаку, не даючи йому можливості опам'ятатися і знову перейти в атаку або здійснити маневр силами та засобами. Після відбиття (знищення) противника командир військової частини (підрозділу) вживає заходів до ліквідації наслідків нападу в першу чергу для відновлення системи охорони та оборони об'єкта, створює умови для переходу підрозділу до контрнаступу.

Висновки і пропозиції. Визначені порядок підготовки до оборони охоронюваного об'єкту, порядок прийняття рішення на оборону та основні пункти прийняття рішення, порядок проведення розвідки на основному та другорядних напрямках імовірного наступу про-

тивника. Визначено бойовий порядок військової частини в разі загрози захоплення охоронюваного об'єкта, заходи, які проводяться завчасно при підготовці до оборони, та порядок дій груп бойового порядку підрозділів, що забезпечують оборону охоронюваного об'єкта.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 № 30, ст. 141.
2. Про оборону України : Закон України, введений у дію Постановою ВР № 1933-XII від 06.12.1991 зі змінами, внесеними згідно Закону № 1437-VIII від 07.07.2016, ВВР № 33, ст. 564.
3. Закон України «Про Національну гвардію України № 876-VII від 13.03.2014 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
4. Закон України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання № 901-VII від 23.12.2015 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14>.
5. Цивільний Кодекс України ВВР 2003, №№ 40-44, ст. 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Указ Президента України від 23.09.2016 № 406/2016 «Про Положення про територіальну оборону України».
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку заходів щодо вдосконалення протиповітряного захисту ядерних установок, що знаходяться на території України від 28.08.2013 р. № 661-р». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-2013-p>.
8. Боровский А.С. Приближенная оценка защищенности потенциально опасных объектов. Структурные параметры защищенности объектов / А.С. Боровский, А.Д. Тарасов // Програмные продукты и системы. 2013. № 3. С. 235–243.
9. Загорка О.М. Основні положення комплексної методики вибору доцільних варіантів прикриття важливих державних об'єктів силами та засобами протиповітряної оборони в операції (бойових діях) / О.М. Загорка, В.В. Тюрін // Наука і техніка Повітряних Сил України Харківського національного університету Повітряних Сил. 2017. № 2(27). С. 26–30.
10. Цветков А.И. Территориальная оборона [Текст] / А.И. Цветков // Военная мысль. 1987. № 2. С. 66–73.
11. Демідчик Ф.А. Способи охорони та оборони важливих об'єктів залежно від їх характерис-

тик при веденні територіальної оборони України / Ф.А. Демідчик // Труды Академії. К., 2003. № 5. С. 58–62.

12. Сутюшев Т.А. Прогнозування розвідувально-диверсійно-небезпечних маршрутів під-

ходу підрозділів сил спеціальних операцій (ССО) противника до об'єктів діяння [Текст] / Т.А. Сутюшев, О.Г. Склярів // Збірник наукових праць ЦНДІ Збройних Сил України. 2002. № 4. С. 129–134.

Petik A. V., Honcharov Ye. I. Tactics of the unit of the national guard of Ukraine on the defense of protected facilities of the critical infrastructure of the critical infrastructure in the case of the possible capture of the territory of these facilities of the critical infrastructure

The article substantiates the relevance of the research topic. It is emphasized that the National Guard of Ukraine is one of the main subjects of the security and defense sector of the state, which are entrusted with the tasks of defense of important state facilities of the critical infrastructure, the list of which is determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine, in the case of the special period. It is established that the defense of facilities of the critical infrastructure of the critical infrastructure will be organized and maintained in the general system of territorial defense of Ukraine, and the main defense forces are military units and units for the protection of important state facilities of the critical infrastructure of the National Guard of Ukraine.

The analysis of scientific and specialized literature in the chosen direction of research is carried out. Selected previously unresolved part of the overall problem. The basics of defense of important state facilities of the critical infrastructure are given, namely: purpose of defense, requirements for defense, content of preparation for defense, etc. The elements of building defense of certain facilities of the critical infrastructure, the content of the organization of the defensive battle and the training of the forces and means for conducting the defense are covered. The basic tactical standards for the organization of defense of important state facilities of the critical infrastructure are presented.

The main groups of combat order of the unit of the National Guard of Ukraine in defense of an important state object, their composition and purpose, have been identified. The sequence of defense training by the unit for the protection of an important state object is outlined. The order of defense of an important state object and the basic tactical methods of action of groups of combat order of the unit in conducting defensive battle both at the distant approaches to facilities of the critical infrastructure and near them are specified. The issues of the content and the order of decision of the commander to defend the object of protection are considered.

The variant of the decision of the chief for defense of the important state object is offered. The basics of defense engineering of an important state object are highlighted. Recommendations are given on the tactics of the National Guard of Ukraine unit in conducting defense of a protected object in case of possible capture of the territory in which it is located. The prospects for further research in the chosen thematic area are determined.

Key words: defense, important power's, state's defense sector, defense sector, strong point, military formation, offensive, maneuver.